

Ezkertiar berriak

Merleau-Ponty filosofilaria bere azkeneko liburuan honela mintzatzen da:

“Errealidadean ordea jakintzarekin, teknikarekin, artearekin, ekonomiaren aldetik zituzten hartuemanak etenda zeuzkatelarik historiaren eta filosofiaren ideia handiak erabat ahulduta arkitzen ziren, eta —onenetan ez ezik— politikan erabiltzen zen gogortasuna ta rigorismoa, alferkeriarekin, kuriosidaderik ezarekin eta inprobisazioarekin elkartuta zegoen. Politikaren eta filosofiaren arteko ezkontza honelakoa baldin bazen diborzioarekin poztu besterik ez dugula ez dirudi” (1).

Hitz hauen artean garratzenak, “politikan erabiltzen zen gogortasuna ta rigorismoa, alferkeriarekin, kuriosidaderik ezarekin eta inprobisazioarekin elkartuta zegoen” diotenak dira. Garratzak gaurko politika, politikologia eta politikazaletasunaren barruan ar-

(1) Maurice Merleau Ponty, Signes, Libraire Gallimard, Paris 1960'gn. Liburuaren hitzaurrean arkitzen diren hitzak dira hauek.

kitzen den egon ezinaren muina ondoena azaltzen dituztenak di-
relako. Egon-ezin hori ba dela, hortan aitua diran guztiek aitort-
zen dute, baina errealidade honekin amaika modu diferentetara
enfrentatu daiteke. Enfrentatzeko modu horien artean ba da bat
guri orain interesatzen zaiguna: *ezkertiar berriena*.

“The new left”, “la nouvelle gauche”, “ezker berria”,
nork ukatu ez dituela iñoiz entzun? Olatu berriko politikazale
gazteen esanetan maiz arkituko diren hitzak dira. Zer da hori,
ordea? Lehengo politikaren molde zaharretan ezin jokaturik, po-
litika arazoetarako bide berrien bila dabilen gazteriaren abiadura
dela esan daiteke, ezkertiar berrien egin-ezina nolabait defi-
nitzerakoan.

1963'gnez geroztik Z. *Argia'n*, nazio-arteko pilitikaren albis-
tari izan naizelako, lau urte hauetan politika gertaera ta politika-
larietaz, presaka batean, askotan bi aldiz pentsatu gabe, beti
hobetoago egiteko asmoetan, zenbait gauza esan beharrean arkitu
naiz. Gainera, nere idatziak polemiko itxura artu zutenez gero,
nere iritzi aldakorrak artikulua horietan nonahi arkitzen dira. Iritzi
aldakorrak, baina bere aldaketan zain zuzendari bat dutenak,
aldaketaren logika bat dutenak. Horregatik, ezkertiar berrien gain
hitzegiterakoan, aldeko, partidista naizela aitortu behar. Ez bai
litzake, beraz, jatorra izango hasieran aitorketa hau jarri gabe
idazten hastea. Ezin dezaket beraz lantxo hau egin nere burua
bere baitan sartu gabe. Ezin dezaket ezker berriaz kanpotik
idatzi, barrutik baizik.

MANIKEISMOA

Bizia den guztia bezala, ezker berriak hamaika kontradizio daramazki bere baitan. Alde batetik politikolari zaharren berritsuketazaletasunaren lekuan teknikotasuna ta seriedadea ezarri nahi baldin badute, bestetik, ezarritako ordenarik-eza-dun gizartea lehortarazi nahi dutenez gero, anarkiarako abiadura dute.

Carlos Santamaria lagunak, behin batean, *Z. Argia*-n idatzi zuen artikulua batean ni aitaturik, politikan manikeista izateko eskubiderik ez zegoela esan zuen. Politikan manikeistak direnak, alde batean erabat onak direnak eta bestean erabat gaiztoak jartzen dituzte. Honelako joera bat politikan gezurrezkoa dela ez du inork ukatzen, politikaren alorrean gutxienez. Artikulu hura azaldu zenez geroztik, zenbat aldiz ez dut entzun izandu manikeista naizela! Nik esandakoak eztabaidatzeko arrazoiak arkitzen ez zituenak, manikeista nintzela esatea nahikoa zuen, nere arrazoiak gehiago aztertzen ez saiatzeko, hori esatearekin, bere iritzian, bat batean kondenatuta arkitzen nintzelako.

Aldeko naizela esan dut. Aldeko naizenez gero, manikeismo ihes egiteko dialektika eten-gabe batean bizi naiz. Politika aldeko ez denik ez da arkitzen, aldeko ez dela dionak ere politika egiten bait du, politika egiteko ez da derrigorrezkoa partidu edo sindikatu batekoa izatea, nahikoa da gizartean bizitzea. Norbait bere gizarteko sistema kondenatu gabe bere baitan bizi bada, sistema horren eusle bihurtzen da. Ba daiteke kontrakoa dela hitzez esatea, baina bere kontrako hori bere bizitzan frogatzen ez duen bitartean sistema honen aldeko izaten jarraitzen du. Jeneralean, politika gizarte bateko moldeak aldatu nahi dituztenak egiten duela sinestarazi nahi dute. Gainontzekoek ez omen dute politikarik egiten. Sinestarazi-nahi honen arrazoiak garbi daude: lehen esandako sentidu horretan politika egitea moldeak aldatu nahi izatea bait

da, nahikoa izango da, politika zikinkeria bat dela-ta, berekoi en eginkizun bat dela zabaltzea, ezarritako moldeei irau n erazteko.

Politikan aldeko direnak, hau da, denak, bi eratara izan dai- tezke, kontzientziarekin edo kontzientziarik gabe. Politika *egiten* dutenak lehendabizikoak dira. Bigarrenak politika *sufritu* egiten dute, sufritzea, kasu honetan, politika egitea bait da. Politika sufritzen dutenen artean, ez jakinaz sufritzen dutenak alde batera utzita, gainontzekoek etsita daudelako egiten dute. Etsipen honek sustrai asko izan dezake; hemen interesatzen zaiguna ordea zera da, etsipen hori dela zenbaitek politika sufritzearen sustraia.

Politika egiten dutenek, esandako sentidu jeneral horretan, ezarrita dauden moldeekin, gutxienean, erabat, ados ez daudelako egiten dute hori. Zerbaiterekin ados ez badaude, zerbait hobea egin daitekeala uste dutelako izango da, noski. Ta Politika egiten dutenek, berak onaren aldetik daudela uste dutelako izango da, ta besteen moldeak txar eta desegokitzat hartzen dituztelako. Puntu honetara irixterakoan, beraz, manikeismo kutsuko abiadura batean sartzen gera. Politikan ekilea izateko derrigorrezkoa da zerbait manikeista izatea. Batek, berak defenditzen duena bes- tearena baino ohea dela usteko ez balu, zertarako egingo luke burruka?

Ba dakit beste gauza bat dela erabat eta benetan manikeista izatea, mundua bitan erdibitua dagoela uste izatea, batetik onak eta bestetik gaiztoak daudela uste izatea. Ta sentidu horretan politikolari, politikagile, politikazale edo politikologo batentzat manikeista izateko eskubiderik ez dago. Dudarik gabe. Baina ezin dezakegu uka politika egiten dutenak etenik gabeko egon- ezin dialektiko batean aurkitzen direla, une bakoitzean bakoitza- rena bestearena baino hobea dela uste izatetik bakoitzarena dela *Ona* ta bestearena *Gaiztoa* uste izatera dagoen muga lertu ta apurtu ditekealako. Ta egin-ezin hau haunditzen ta zailgotzen doa moldeen eraberritzea radikalago ta sustraitiago planteatzen

den neurrian. Erreboluziogile batek lehendabizi gizartea desegin behar dela dio, gero berria jasotzeko. Ez ote da hori desegin beharrekoa dela *Gaiztoa* ta jasotzekoa *Ona* uste izateko tentaziorik gogorrena? Aldaketa txikiak egin nahi dituenak, ordea, gizarteak puntu batzuek besterik ez dituela konpondu behar uste du. Horregatik, ezin dezake uste izan gizarte hori txarra denik, gehienez txar xamarra besterik ez dela usteko du.

Manikeismoaren akusazioa ezkertiar bati egitea izan daitekean gauzarik errezena da. Ezkertiarrek ere beinere ezin dezake ahaz, ordea, erabateko manikeismoan ez erortzeko etengabeko egon-ezin dialektiko batean bizi beharko duela. Egon-ezin dialektiko hau mila aurpegi diferenterekin azalduko zaio bere politikagintzan. Nahi denaren eta denaren artean dagoen dialektika da. Realismoaren eta utopiaren artean dagoena. Izan ere, ezin ukatuko dugu ezkertiar guziek ameslari bat izkutatzen duela bere baitan. Ameslari izateak, errealdadetik ihes egiteak ez ezik, errealdade berri bat ekarri nahi izatea adierazi nahi baldin badu ere.

Politika, futboleko partidu bat arbitroak ikusten duen bezala ikusi daitekeala uste duena engainamentu handi batean bizi da. Horregatik, ez dut ukatuko lantxo hau partidista bezala, hobeto esateko, aldeko bezala idazten dudala, ni alde batean nagoelako. batzuen eta zerbaiten aldeko naizelako, ta beste batzuen eta beste zerbaiten kontrako.

Hamaika eztabaida izan da politikalarri ta filosofilarien artean, ea moldeak aldatzea nahikoa den gizona egiteko ta ea politikaren eginkizuna moldeak aldatzea den edo baita ere gizona hobea egitea. Batzuek diotenez, behin moldeak premi bezala aldatu ta eraberrituaz gero, gizona berekasa ona litzake. Besteak, berriz, gizon bakoitza barrutik ondu bitartean ez dagoela ezer egiterik diote. Bi mutur hauen artean maila diferente asko dago. Ezkertierak sinismen gehiago izango du moldeetan eskuindarrak baino, eta honek gizon bakoitzaren konbersio barnekoian ezker-

tiarrak baino. Historiaren barruan honela gertatu da gutxienean. Behar bada, gizonari dagokionez, optimistagoa da ezkertiarra eskuindarra baino. Ezkertiarrek, gizona gaizto gizarteko moldeek bakarrik egiten dutela, uste izateko joera du. Beraz, gizona ona bihurtzeko molde horiek kentzea nahikoa dela uste izateko abiadura izango du. Eskuindarrak berriz, pesimistagoak dira. Gizona, gutxienean, gaixo xamarra dela diote. Hauentzat orduan, premi haundienetakoa, gizon bakoitza ona egitea dela uste izatera joko dute. Ez dut esaten bata edo bestea egiten dutenik, bata edo bestea egiteko joera dutela baizik.

Eztabaida hau aitatu besterik ez dugu egin, esaten ari ginanarekin lotuta zetorrelako ta adierazi gabe ezin genuelako utzi. Eztabaida bortiz hau beste baterako uzten dugu.

PREMI SORTARATZAILEAK HIL ARREN

Ba da politikologian lege bat gure auzi honetarako oso inportantea dena. Lege honek dionez, partidu politikoak eta elkar-teak sortuarazi zituzten beharrak hil, baztertu edo ezereztu arren, ba dutela horiek bere baitan iraunkor den inertzia bat. Tradizioa duten partiduek ba dute bere baitan garairik txarrenetan eta estuenetan irauteko indarra. Ta hiltzea asko ta asko kostatzen zaie. Partidu ezkertiarrek burokrazia indartsu xamarra izaten dute. Interesen partiduek, eskuindarrek eta konserbadoreek, apenas behar duten organizaziorik, bere baitan biltzen direnak diruak elkartzen dituelako (faszista partiduak alde batera utzita, hauek zera berezi batzuek dituztelako), eta interes honen menpean elkartzen direnez apenas behar duten ezer gehiago partidu bat osatzeko: burokrazia bat, militanteak, dotriña bat etab. Ezkertiar partiduek, ordea, bere dirurik eza berdintzeko, ezerezteko, militanteak izaten dituzte, dotrina sendo bat eta baita ere, par-

tidua zerbait hazten hasitakoan, burokrazia, txikia bederik ere, izaten dute. Burokrazia partiduak bere organizazio ta administrazioarako dauzkan gizon apropos batzuek osatzen dute. Hauek ezkertiar elkarte ta partidu politiko guzietan aurkituko ditugu, anarkismoa alde batera uzten baldin badugu ere.

Beti gertatzen da partiduaren bizitasuna burokrazia honen eskuetan kontrolatuta gelditzea. Ta ba da "partiduko abertzale-tasuna" izeneko fenomeno bat. Partiduak, eta batez ere bere burokraziak, azkenean "partidua lehendabizi" pentsatzera iritxiko dira, ta partidua beste zerbait irixteko bidea dela ahazteko arriskuan jarriko dira. Garai berrietan partidu batek sentidurik ez badu, hil eta berri batzuei sortzea ematea komeniko balitz ere, hauek, burokraziakoak, izango lirake partiduaren abertzaletasunaren sua astinduko lutekenak.

Beraz, tradizioa duten partiduek bere biziko hatsa dute bizitzen segi ahal izateko garai desberdin eta astinduenetakoetan. Bere funtziotik eta eginkizunetik aterata bederik ere, bere buruaren iraunpenean sentidu bat aurkitzen dute eta, besterik ez bada ere, horregatik burruka egiten jarraitzen dute.

Europako zenbait ezkertiar partidu zahartzen doa, militante gazteak gero ta gutxiago bait dira, ta partidua osatzen dutenak gero ta zaharragoak. Partiduak eraberritu behar direla, gazteei sarrera eman behar zaiela ta leku egin behar zaiela, politikarieren topiko bat biurtu da, hitzetik hortzera darabilkiten esate bat.

Ba dugu hemen ezkertiar "berrientzat" hasiera bat. Izan ere, "berria" zerbait zaharragoren erlazioan izango da, noski. Ta lehengoek ere ezkertiarrek direla esaten jarraitzen dutenez gero, horiekin ados ez daudenek, eta zaharragoak izatean, hauek bere burua berritaz jo behar. Beraz "ezkertiar berriek" bere sortzetik "ezkertiar zaharren" kondenzazio bat daramate, diferentziatu nahiean sortzen da mintzamolde berri hau.

EZKERTIAR-ESKUINDAR BINOMIOA

Aurrera jarraitu baino lehenago, "ezkertiar" hitza era berdinean prestijioz betea ta desprestijiatua dagoela esan behar dut.

Batetik, zenbaiten iritzian, politikagintzan "ezker-eskuindar" bikotea XIX gizaldiko moldeetan jaioa da ta gaur egunean sentidurik ez du. Beraz, politikan, bat eskuindar edo ezkertiar dela esatea superatu behar den gauza da. Hori, modatik pasatako mintzamoldeekin hitzegitea da. Ez dago eskuirik, ez ezkerrik, eta baldin badago ere berdin da, ez bait dira ezertan bereizitzen, azkenean, errealidadean, berdin jokatzen dutelako, asmo ta egite berdinak dituztelako.

Ba dira gertaerak eta jokabideak honela mintzatzeko eskubi-dea eman lezaketanak. Horrelako esanak darabilzkitenak nortzuk diren aztertzen badugu, ordea, beren xedeetarako komeni zaien eran darabilzkitela gertaera horiek, ikusiko dugu. Konserbadore kutsuko teknokratak dira honela mintzaten direnak. Hauentzat, gehiena balio duena erabat efektibua izatea da, ekonomian, legegian, edukazioan, behar bezala zuzendu ta gobernatzea. Bere egitearen xedea bezala hau proposatzerakoan, ordea, ez dute, lehendabiziko ekinaldi batean gutxienez, gizartearen moldeen problema planteatzen. Horregatik, hauen asmoa molde horiek ondo funtzionatzea denez gero, dira konserbadoreak, molde horiek kues-tioan ez jartzea ontzat hartuko balituzkete bezala delako. Funtzionamentu ona ta efektibua horien problematika izatean, ezkertiar eta eskuindarren arteko diferentziak ez zaizkie interesatzen eta politika den guziarentzat mesfidantza handia dute. Denbora ta indarra alperrik galtzea iruditzen zaie eta politikalarien solasak berritsuketak besterik ez. Hauengandik, bere kritika onartzerik ez badugu ere, ezin ditzakegu esan guziak baztertu ta teknokraten kontra esaten direnen topikoetan erori. Arrazoi zuen Gerogez

Vedel, Frantziako politikologorik onenetakoak "le technochate c'est le technicien vu par un poujadiste" zionean.

Hala ere, erabat serioak ez dira bere planteamentuak egite-rakoan. Efektibitatea derrigorrezkoa da, baina medio bat besterik ez da, ez xede bat. Politikariak askotan berritsuak eta personalidadetik gabekoak izan direla jakiteak ez du eskubiderik ematen estraina politika hil dela ta gero hil behar duela esateko. Gainera, legezko nahikunde honen azpian bidezko ez den hamaika interes eta petralkeria estaltzen da. Konserbadore kutsuko tekniko hauek dakarkiten baino bortitzagoa da, ezkerria defini ezin daitekean zerbait dela, dion argumentoa. Zer da ezkertiarra izatea? Moldeak aldatu nahi izatea? Orduan, sozialista estatu bateko moldeak aldatu nahi dituen ezkertiarra da. Molde hauek ezkerretik edo eskuindik aldatu daitezke, ordea. Ezkerretik, sozialismoa jatorragoa egin nahian; eskuindik, kapitalismoa berbiztu nahian. Besterik gabe, moldeak aldatu nahi izatea ez dela nahikoa, argi dago. Justiziaren alde egotea, aberatsen aurka ta behartsuen alde, kolonialismoaren aurka ta askatasunaren alde etab? Baina, izenez gutxienez, nork ez du bere burua definizio horretan sartuko? Eta honela mila saiaketa egin arren, beinere ez ginake iritxiko ezkerren definizio zehartz batera, inguratzerak bakarrik gehie-nean. Ez litzake, gainera, onegia izango ezkertiarren definizio astratu batekin lanean hastea. Herri ta giro bakoitzean "ezkertiar" izenpean zer entenditzen den aztertzen badugu eta horietatik zera jeneral batzuek ateratzen baldin baditugu, hobeto jokatuko dugu, eta jatorrago. Bestaldetik, nola ez ahaztu gaur egunean denek bere burua ezkertiarzat daukatela? Inork ez du ezagutu nahi eskuindarra dela. Denek ezkertiarrek direla diote, ezkertiar hutsak ez baldin badira ere erdi ezkerrekoak direla diote. Ezkertiarra izatea, sozialista izatea bezala, modan dagoen gauza da beraz. Ba dira horregatik orijinalak, individualistak izan nahian, ezkertiar izatea balio eskasean daukatena.

Baina, zertarako jarraitu hitzen kontua besterik ez den ezta-baida honetan? J. M. Paupert idazleak benetako politika ta politika formalaren artean darabilkin distinzioa puntu honetan egokia iruditzen zait. Honela dio: "politika *formalaren* soroak marxisten "infraestruktura" delakoaren muga antzekoak ditu, hau da, ekonomia-aren *representazioko sistema* bezala. Agintearen moduak, sistimak, administrazioko erak, rejimenak eta legeak sartzen dira bere baitan. Baina, bestaldetik, benetako politikaren mamian sartzetakoan (Marx'ek "estruktura" txartelpean jartzen zuen lekuan, ekonomia errealdade bezala) gauza besterik da" (2).

Orain arteko solasetik ondorio hauek aita ditzagun: ezker-rra errealdade bat da; errealdade honek nahiko izen du politikagintzan politikolari gehienek bere burua ezkertiar izenarekin bataiatzeko; horrexegatik, ezkertiar izatea topikoan bihurtu delako, zenbaitentzat kasikan desprezio egitea delako. Ezkertiarren izatea definitzea oso zaila da. Errezena deskripzio bat egitea da. Justiziaren alde, behartsuaren alde, aberatzen kontra, berdintasunaren alde, kolonialismoaren kontra etab., etab. esan daiteke direla ezkerren zera batzuek. Horiek denak, ordea, bi aurpegi edo gehiago dituzte, zail bait da, hitzez gutxienean, deskripzio horretan bere burua aitatuta ikusten ez duenik aurkitzea. Horregatik, politika formaletik aterata, benetako politika baten alorrean joka dezagun gure azterketan. Hitzak alde batera utzita, egiteetara iritxi gaitezten.

PROLETARGOIA

Frantziako Erreboluzioaren ondorean liberalek osatzen zuten ezkerria, baina 1848 az geroztik, liberalak politika eskubira-

(2) J. M. Paupert, "Pour une politique evangelique", Ed. Edouard Privat, Toulouse; españolez ber-idatzia ta Berzelona'n Nova Terra etxean argitaratua 1967'gn. Liburuaren 74'gn. orrian.

tzen joango dira, gaur egunean partidu eskuindarrenetako bat izatera irixteraino. Ordu ezkeroztik ezkertiarrek ezkertiar izango dira, proletari-utzarenganako errelazioan. Lehendabizi, sozialista utopikoak eta morxismoaren aurrekoak burgesi liberalarengandik langilengana urbiltzen joango dira ta, gero, Marx'ek sozialismoa historiaren eboluzioan dagoela, ta hori burgesia desegiterakoan langileek bakarrik egin lezaketeela esango du. Sozialismoa izango da, gainera, mundua ta gizartea benetan gizatiar egiteko modu bakarra. Ordu ezkeroztik, proletariutzaren egin-behar hau asmatu zen ezkeroztik, ezkertiarrek proletariutzari buruz definituko dira. Hasieran, proletarioen nazio-artekoan, marxista ta anarkisten arteko eztabaidak eta dibisioak izango dira. Bi joera horiek, ordea, erreboluziogintza hartzen dute bere eginkizunik handiena bezala. Proletariutzaren barruan ezin esan ahal izango da, anarkistak edo marxistak, zeintzuk dauden ezkererago. Denborarekin, marxismoa aterako da proletariutzaren barruan garaile. Hala ere, anarkismoaren zera ta joera batzuek proletariutzaren baitan bizirik jarraituko dute.

Bana 1917'gn. Sobietikoen Batasuna sortzen denez gero, sozialista ta komunisten arteko dibisio latza ta garratza jaioko da. Reformazaleak batzuek, erreboluziogileak besteak. Nohizean behin, egite batzuetarako elkartuko dira batzuetan, esate baterako, 1936-gnko. elekzioak irabazteko. Proletariutzaren batasuna, sozialismoa jasotzeko derrigorrezkoa ta langileei burrukarako mistika bat ematen diena, deseginda bezala ibiliko da, iritxi beharreko xede batean bihurtuko da. Sozialismoak, sozial-demokrata partiduak osatuta, burgesiaren partiduekin Herrien gobernutan behin baino gehiagotan parte hartuko du. Reforma batzuek, eta langileentzat ontasun handiak ekarriko dituztenak, erdietsiko dituzte, baina luzarora proletariutza menperatzeko ta ixiltzeko medio bihurtuko dira. Beraz, denboraren poderioan, erdiratzen, eskubiratzen joango da. Erdiratzen, zahartzen eta ahultzen. Sozial-demokrata par-

tiduen sustraia ere, zenbait Herrietan (3), aldatzen joango da. Langile burrukalarienek ez dute haren menpean asko iraungo. 1945'gn. gudu ostean komunismoaren aldean erabat ahulduak aterako dira. Beste zenbait herrialdetan berriz, batez ere komunismoak indar handia hartu ez duen alderdietan, partidu handi bat izatera iritxiko da. Partidu handi ta serio bat. Seriotasuna burgesiak entenditzen duen moduan izanik. Herri horietan beste ezkertiar indarrak ez dagoelako, sozial-demokrata horiek osatzen dute Herri horietako ezkertiar indarra, nolabaitekoa gutxienean. Hala ere, partidu horietan izaten da, edo ezkertiar hegal bat, edo estudianteek edo langile talde burrukalari batek osatutako sindikatu autonomo ta ezkertiar baten ziria.

Bestaldetik, gudu ostean, ezkertiar asmoekin, Europako zenbait Herrietan, kristau demokrazia piztu edo berpiztu zen. Laister ikusiko zen, ordea, Mounier pentsalari trebeak esan zuen bezala, "kristau demokrazia katolikoan usurako radikalismo bat besterik ez zela". Laister erdiratu ta eskubiratu zen partidu hau herrialde gehienetan. Haren baitan aurkitzen ziren benetako ezkertiar burrukalari gehienek beste bideen bila aldegin zuten.

ERTZEKOEN BILDUMA

Lehen aitatu ditugun zera guzti horietatik gainera, komunismoa stalinismoaren menpean bizi izan delako, ezkertiarrentzat problema bereziak planteatu ditu. Alde batetik, troskysmoak zartada garratzak utzi zituen komunismoan. Bestetik, mundu guziaren neurrian, oso zaila da proletariutzaren burruka ta komunismoaren burruka zenbait kasutan diferentziaztea. Bere asmatze ta oker

(3) Sozial-demokrazi hontaz, hitzegiterakoan batez ere gure inguruko Herrietan pentsatuta egiten dut. Horiek bait dira zenbait puntutan gure problemekin zer-ikusi handiena dutenak.

jokatze guziekin komunismoaren burrukak langileen burrukak izan dira, ta aldrebes ere egia izan da neurri handi batean. Hortikan jaiotzen da beste puntu batean aztertuko dugun ezkertiar guziak komunismoari buruz definitzeko duen premia. Gaur egunean ere, ezkertiarra nor den jakiteko, kriteriorik onenetakoa komunismoarekin zer hartu-eman dituen jakitea da. Erabat antikomunista itxua baldin bada, zaila izango da hori benetako ezkertiarra izatea.

Sozial-demokrazia eskubiratu edo erdiratzerakoan partidua-
ren ertzean gelditu direnak izan direla esan dugu. Sozialista ez-
kertiarrek izango dira. Hauek, askotan, partidua-
ren barrutik egingo dute lana, bere rebeldia adieraziaz, besteetan partidutik atera
ta partidu txikiagoei emango die sortzea.

Politikara kristau demokraziaren bitartez esnatu zirenak,
baina honen baitan sozialista ta ezkertiar partidu baterako girorik
aurkitu ez zutenak, lan politikoa egiteko non eta zertan bildu
aurkitu nahian ibiliko dira.

Komunistak izanik stalinismoaren garaietan gertatutakoetatik,
edo Budapest'en 1956'gn. gertatutakoetatik partidutik ihes egin
beharrean aurkitu direnak, lehengo preokupazio berdintsu xa-
marrekin egongo dira bere lan politikorako, zeinekin eta zer orga-
nizaziotan bildu jakiteko.

Izango dira, baita ere, hasiera batean, apolitikoak ziren sin-
dikalistak, baina bere burrukak gogortzen joan diren neurrian po-
litikaren alorrean sartzeko premia dagoela konturatutakoak. Hauek
lehengo partiduetan ez dute ez lakurik eta ez girorik aurkituko.
Hauek ere zerbait berriren bila ibiliko dira.

Baita ere, ba dira eginkizun konkretu batzuetatik bakarrik
hasiko direnak burrukan (Viet-nam'eko gudua, beltzen eskubideak
etab.), baina bere burruka sakontzen joango den neurrian politi-
kara irixteko premia ikusten dutenak.

Guri horiekin batera lehengo partidu zaharretan, hauek erabat
ahulduta ta burokratizatuta daudelako, politikarako bide berrien

bila dabiltzan gazte guziak jartzen baditugu, ezkertiar berriak zer familia ta giro politikoetatik ateratakoak diren argi dago. Horregatik, askotan, eta azaleko analisisia bat egiterakoan, ezkertiar berriek antolatuko dituzten organizazioak ertzeko ta baztertutako jendearenak direla dirudite. Ta puntu hau oso inportantea da ezkertiar hauen giroa behar bezala entenditzeko.

* * *

XIX gizaldian hasten dira ezkertiar jendeak politikagintzan izaten, zentzu modernu batean entenditzen dugunez. Liberalak lehendabizi, gure beltzak, eta gero sozialistak. Hauek, jaioez gero, batasunaren bila ibili izan ohi dira beti. Erdietsi bezain laister hausteko, Apurtuta gelditu ta bereala batasunaren alde lanean hasteko. Lehen nazio-artekoan Marx'en lagunak eta Bakhounine'nak ziren sozialismoaren batasuna zaila egin zutenak. Gero, sozialista ta komunisten arteko etsaigoa sartu zen. Alemania'n, sozialdemokratak izan ziren espartakisten —komunisten— erreboluzioa zapaltzen lagundu zutenak. Hala ere, herrikoi frentek diralata, elkartuko dira berriro sozialista guztiak faszismoarekin burruka egiteko. Gerla ostean, gerla hotza jaiotakoan, sozialdemokratak izan ziren, eta dira oraindik zenbait alderditan, komunisten etsai amorratuena. Gerla hotsaren bukaerak etsaigo honen laztasunaren bukaera ekarri behar zuela zirudien. Frantzian bakarrik dirudi hasia dela laztasun honen leguntzea.

Gerla hotzaren bukaeraz, Stalin'en garaiaren bukaerak, munduko Herri handiena den Txina'ren sozialistatzeak, Fidel Castro'ren erreboluzioak, sozialismoari, benetakoari, soineko berriak ekarri dizkio eta, askotan, soinekoarekin batera, gorputz berria.

Hainbeste era, jokabide ta joera diferenteekin sozialismoaren batasuna gero ta heldugaitzagoa ageri da. Egia esan, aurrena,

batasuna medio dela, ta ez xede, esan behar litzake. Sozialismoaren, langileen, menperatuen, langile klasearen batasunak, zertarako den galdetzen bada bakarrik du esan-nahi bat delako batasun honek. Sozialismoaren historiari begirada labur bat ematea nahikoa da batasunaren desirkundea bere baitan zenbaiteraino den itsasia ikusteko. Izan ere, beste batean esaten nuenez, langile ta menperatuen batasuna ez da guztia sozialismoa jasotzeko; guztia ez bada ere, ordea, derrigorrezkoa da. Kondizio hori gabe ez dute funtsik ere balio gainontzeko ahaleginak Herri bat sozialistatzerakoan.

Ezkerra, politikan, sozialismotik pasatzen da. Sozialismoa, ordea, eskuin-ezker muturrak dituen soroa da. Soro hortan, bertakoa denez, ezker berria zein lekutan aurkitzen den erabaki behar da. Hortarako, lehendabizi, sozialismoa nazio-artean zertan dagoen aztertuko da. Hori egiteko premiazko delako, nazio-arteko politika ta sozialismoaren egoera azalduko dira.

Mintzamoldearen aldetik hitzen esan-nahia zerbait zehazteko, sozialismoaz mintzaten naizenean hitz honen esan-nahiean sozialdemokrazia ez dutela sartzen aitor behar dut. Sozialismoa esaterakoan sozialdemokrazia aitatu nahi dutenean, apropos jakin eraziko dut.

SISTIMATIK KANPORA

Berez mundu guztian gerta daitekeana da ezkertiar berrien ernatzea ta indartzea. Mendebaleko Herri aurreratuetan bakarrik du, ordea, gertaera honek politikagintzarako izaera sendo bat, esan-nahi berezi bat. Hirugarren munduko Herrietan, erreboluzioa, gauza zaila bada ere, posible bezala ikusten da, ta ez da bide egokiagorik ikusten kapital menderakorraren, inperialismoaren, gosearen eta justizirik ezaren kateak desegiteko bide azkarragorik.

Mendebaleko Herri aurreratu ta industriatuetan besterik da, ordea. Hauetan, soziologilariak diotenez, oso integratua dagoen gizartean aurkitzen gera. Integratuak, hau da, sistiman erabat sartuak.

Sistema kapitalismo berria da. Mendebaleko Europa'n eta Ipar Ameriketa'n kapitalismo hori da jaun eta jabe. Ta langileek gizarte honen barruan egiten dute burruka. Sistimarik ez dute ukatzen. Ba daiteke, hitzez sistema hori kondentatzea, politikagintzan ez ordea. Bere estratejia, bere jokabidea sistimaren barruan ahalik eta gehiena bereganatzeko egina dago, bainan inola ere ez sistema hori deseginaz berria jasotzeko. Ta hori da erreboluziogintza: gizarte sistema bat desegin nahi izatea bere ordez berri bat jasotzeko. Gizarte bateko sistema zerari deitzen zaio: gizartea osatzen duten gizonen harremanak antolatzeke moduei. Era guztietako harremanak noski, bainan batez ere gizartearekikoak: ekonomia, agintea, legeak, morala etab.

Ezkertiar berriak sistimaren etsai amorratuak dira. Ezkertiar berriarentzat hori da lehendabiziko kondizioa bere izatearentzat: sistimatik at izatea. Horregatik, hauek ez dira behinere izango sistimaren ezkerre edo muturreko ezkerre, beti sistimaren ertzean egongo dira, kanpoan izango.

Batzuek, ordea, sistimatik kanpora atera ta hortan geldituko dira, kondentatzen dutenaren ordez beste zerbait jasotzeko asmorik gabe. Hauek ukatze hutsean, ezean daude. "Beatnik" delakoak dira esaten ari naizen adibiderik onenetakoak. Sistimaren aurka daudelako ukatzen dute hau, ta hori, besterik ez bada ere, zerbait egitea ba da. Hala ere, sistema ukatzeaz gainera, burruka egiten ez dutelako ez dira kaltegarriak sistimarentzat. Jakina, hau ezin daiteke absolutuan esan, bainan erlatibutasunaren muga zabaletan sar daiteke.

Beatnik hauek ba dute ezkertiar berriekin, integratu nahi eza hori, sistema kondentatu nahi hori. Ezkertiar berriek, ordea, politi-

kagintzan sartzen dira ta beren eza egitazkoa da, ezezkoa beste gizarte baten asmoari ematen zaion baieitzkoaren beste ageriko aurpegia delako.

Itxaropenaren aldekoak dira ezkertiar berriak. Ez dutelako etsi. Oraindikan, gizarte berria ta justizia posible direla uste dutelako. Besteak, ordea, ezarrita dagoen sistema gizonarentzat kaltegarria ta gizatasunik gabekoa dela uste baldin badute ere, ba dirudi beste batera iristeko itxaropena galdu dutela ta ihes egin nahiean dabilzala. Eskapuan. Ezkertiar berriak, berriz, zerbait berria proposatu nahiean dabiltz. Oraindik ez dute ezer asko konkreturik eman, horregatik da hain zaila hauetaz mintzatzea. Hauen asmoen eta jokabideen neurria nazio-arteko politikaren eta sozialismoaren egoerak emango digu.

NAZIO-ARTEKO POLITIKA TA SOZIALISMOAREN EGOERA

Aurreko artikuluan esan nuen bezala, ezker berria Herri bakoitzaren giroan ikusten da, bestela ez dago definitzerik politikologiaren aldetik errealdade hau. Hala ere, sozialismoak jaioturik handienetako bezala azaltzen da. Ezin uka dezaket batasun hori gaur egunean zatituta, erdibituta ta zaurituta aurkitzen denik, baina hori sozialismoaren izaeraren kontra doa. Behinere sun hori gaur egunean zatituta, erbidituta ta zaurituta aurkitzen denak, banna hori sozialismoaren izaeraren kontra doa. Behinere baino argiago ikusten da gaur egunean, gizonak gizarte gizontiar bat jaso nahi izatez gero, munduaren etorkizuna sozialismoarena dela, gehienek diotenez, baina sozialismoaren batasuna ta nazio-artekotasuna ere behinere baino ilunago ta nahastuagoak azaltzen dira.

Sobietikoen Batasuna, Errusia'n 1917'gn. urrilean egindako

erreboluzioaren ondorenean izaten hasi zenez gero, nazio-arteke sozialismoarentzat egin-ezin berriak eta garratzak sortu ziren. Lehenago ere, Europa'ko gerla nagusiaren bezperetan, 1914'gn., azaldu zen bere gordintasun guztian nazio-artekotasunarentzat lehendabiziko azterketa garratza. Orduko sozialisten buruzagiek gerla hori kapitalisten gerla zela zioten, eta horregatik gerla hortan langile guztiak galdu besterik ez zutela. Jakina denez, Marx eta Engels'en 1848'gn. egindako "Komunisten Agiriak" zabaldu zituen hain ezagunak diren hitz hauek: "Mundu guztiko proletarioak batu zaitzte". Batasunaren bere indarra eta ugartasunean bere boterea gerlan sartzeko asmoetan zebiltzan estadu guztietan langileak huelga jenerala eginez gero ta ejerzituaren deia ukatuaz gero, estadu horietako buruzagi kapitalistek gerla egiteko modurik gabe geldituko zirela uste zuten. Bainan gauzak ez ziren honela gertatuko. Ta, hortarako, arrazoi asko izan zen. Horien artean, azkeneko momentuan naziotasunaren indarra nazio-artekotasunarena baino handiagoa izan zela. Frantzesak alemanen mesfidantza zutela, etab.

Orduan, ordea, ez zen oraindik munduan estadu sozialistarik. 1917'gna. ezkeroztik izango da bat: Sobietikoen Batasuna. Sozialismoa ez da izango geroztik asmo bat bakarrik, nonbait egiten hasitako zerbait baizik. Ba da sozialismoaren adibide konkretu bat: sobietikoa. 1945'gn. gerla ondorenean adibide ta modelu horiek gehiago izango dira: Errumania, Bulgaria, Polonia, etab. Geroxoago, Txina, Ipar Vietnam, Ipar Korea, etab. Azkenik, Cuba.

Txina'rekin sortutako eztabaida ta arazoen aurretik, errealdade honek, Sobietikoen Batasunaren sozialismoa jasotzeak, kondizionatuko du mundua zer sozialismoaren hedatzea ta higitze guztia. Lenin hil bezain laister asarretuko dira Stalin eta Trotsky. Lehendabizikoak, estraina Sobietikoen Batasunean sendotu behar dela erreboluzioa esango du, ta, gero, erreboluzio hori sendotu-

takoan, beste estadietara esportatu (nolabait esateagatik). Trotsky, berriz, "etengabeko erreboluzioaren" defenditzaile amorratua zen. Honek ez zuen uste *lehendabizi* nonbaiten erreboluzioa sendotu behar zenik *gero* beste alderdietan pizteko. Biak batera egitea posible zela uste zuen eta, aukera egiterakoan, nazio-arte-kotasuna aukeratzeko prest zegoen. Stalin gelditu zen Sobietikoen Batasunaren agintari ta nazio-arte-komunismoaren buruzagi. Trotsky'k ere eratu zuen nazio-arte-k bat bere usteak defenditu ta zabalteko; ez zuen, ordea, indar askorik hartu ta ertzeko errealidade bat bihurtu zen sozialismoaren barruan.

Ez dago orain Stalin'en ustea, ta egitea, aztertzerik, premiazkoa zen edo ez erabakitzerik. Uka ezin daitekeana da, ordea, sustraiean, muinean, arrazoi zuelaren hipotesisean ere ordu ezkeroztik Errusia'ren, edo Sobietikoen Batasunaren, interesak nazio-arte-k sozialismoaren gaindik izan direla beti. Ta Stalin hil arren eta, ofizialki gutxienean, bere garaiak kondenatuak izan arren, gaur egunean ere beste horrenbeste gertatzen ote den edo inpresioa dago. Ba dirudi munduko sozialismo guztia Sobietikoen Batasunaren intereseetara menperatuta dagoela. Gertaera ta krisis berri bakoitzak sospetxa hau indartsuagoa bihurtzen du. Ez noa orain sobietikoak beste era batera jokatu lezaketen edo ez aztertzerik, frogatua dagoen bezala, zenbait sozialisten iritziz sendoa agertzera baizik. Ta, hain da nagusia zabaldua dagoen iritzian, ezkertiar berrien giroa behar bezala aditu ahal izateko izendatu gabe ezin daitekealako utz, aitatu dut uste hau.

Ba da marxismoan beste bi muturren arteko dialektika bat: alabeharra ta nahikortasuna, determinismoa ta boluntarismoa. Sozialismoak zientifikoa behar du izan. Naturalezaren legeak, ekonomiarenak, gizartearenak, historiarenak eta politikarenak eza-guturik bakarrik jokatu lezake. Hortikan determinismoan erortzeko arriskua azaltzen da, naturaleza makina bat balitz bezala jokatze-k arriskua. Orduan, erreboluzioa hasteko, lehendabizi "kon-

dizio ojetibuak” gertatzea eskatzen da, ta, jakina, hauek oso osoan ez dira gertatzen. Horregatik, joera honek frenuaren pape-ra egiten du, gauzak bere gisara gertatzen direla uste izateko joera duelako. Batez ere, erabat burokratizatutako komunista partiduetan gertatzen da. Joera hau jarraitu izan balitz, erreboluzio gehienak ez ziren errealidade biziak bihurtu izango. Jakina da Cuba’ko partidu komunistak, ortodoxoak, Batista’ren garaietan Fidel Castro abenturista bezala hartu zuela, ta, horregatik kondenatu zutela, erreboluziorako kondizioak betetzen ez zirelako, tiroka hasi zelako.

Besteak, berriz, nahi izateari nagusitasun handiagoa ematen diote alabeharrari baino. Hauek erreboluziogileak eta besteak erreboluziolariak direla esan daiteke. Hauek sinpati gehiago jasotzen dute besteak baino. Hauen arriskua kondizionamentua ahaztea ta baztertzea da.

Partidu komunista ortodoxoak —sobietikozaleak— alabeharraren menpeago daude nahi izatearenean baino. Hauen aldrebe-sean, ezkertiar berriak nahi izatearen zalegoak bezala azaltzen dira. Nahi izatearen eta eten-gabeko erreboluzioaren zalegoak. Hau esaterakoan, ez dut esan nahi errealidadearen beste aurpegia ikusten ez dutenik eta hortaz konturatzen ez direnik, hala ere, bigarren aurpegi hontarako dutela joera adierazi besterik ez dut egin nahi.

ERREBOLUZIOA POSIBLE AL DA?

Hau mendebaleko Herri aurreratuetan sozialista jatorrak egiten duten galdera da.

Erreboluzioak sistimaren eta ezarrirako moldeen sustraitikan egindako aldaketa gogorra ta erabatekoa esan nahi du. Mieria agerian dagoen alderdian, justiziaren premia ta errebolatu

beharra bereala jaio daiteke. Argi ikusten da, hirugarren munduko herdi azitako Herrietan erreboluzioa eta sozialismoa derrigorrezkoak direla, ez bai da beste biderik azaltzen herrialde horietako arazoak zuzendu eta konpontzeko.

Gure gizarteetan aldrebes da. Menperatutakoei, langileei, ez zaie azaltzen, besterik gabe ta bereala, bere prolemak konpontzeko ta bere gizatasuna osatzeko sozialismoa biderik egokiena bezala. Sozialdemokraziakoak izan dira langilea, gizarte berria jaso dezakean bakarra, neokapitalista gizartearekin bat egin dutena. Errenten banaketa, partizipazioko sindikalismoa etab. izan dira jokabide honen izenak. Konsumoaren gizartean omen gera.

Sozialismoa erdi hazitako Herriak bere atzerapenetik ateratzeko modurik egokiena dela, gehienak dioten gauza da. Izan ere, sozialismoa ekonomiaren aldetik atzeratuta zeuden Herri batzuetan bakarrik hasi da jasotzen. Gainera, Stalin'en garaiak ezkeroztik, sozialismoa egiteko moduaren adibide bezala Sobietikoen Batasuna jartzen zuten komunistek.

Hirugarren munduan, mixeria hain handia denez, sozialismoa, burua erne duen batentzat, derrigorrezkoa dirudi. Hazitako ta erabat industrietako Herrietan, berriz, derrigorrezkoa baino gehiago, gizatasunaren aldetik egin litekean aukera bakarra bezala ageri da. Behar bada, mendebaleko gizona salbatzeko posibilitate bakarra sozialismoa dela, ta hau izateratzeko benetako erreboluzio bat nahi ta nahiezkoa dela, diote ezkertiar berriek. Erreboluzioa, hots, lehendabizikoz sistima ta moldeak kondentatzea, hauen ertzean, haueetatik kanpoan gelditzea, haiek deseginaz beste berri batzuek osatzeko.

Baina zer sozialismo ta zer erreboluzio?

BERRITSUKETA

1917'gn. gertatutako erreboluzioaren ondorenean sozialisten dibisioa jaiotakoa, sozialdemokratek erreformagintzaren bidea hartu zuten eta komunistek erreboluziogintzarena.

Orduz geroatik, komunista partiduak izan dira bere programa erreboluzioarena bezala agertu dutenak. Mendebaleko Herri industriatu ta aurreratuetan demokraziaren era parlamentuarena ta partiduekikoena da. Elezioak izaten dira, diputaduak etab. Fasismoaren kontra burrukan zebiltzanean eta 1945'gn. ondorenean erreboluziorako garairik onenak izan ziren. Garai horiek kenduta, ustekabeen ere, eletoralismoan erortzeko arrisku bat dago. Politikaren bizitza honelako Herrietan elezioen menpean dago. Gehiena inporta dena zera da: ea botu gehiago irabazten diren, ea alkatea edo diputadua gurea izango den-edo. Horrelako preokupazioak partidu baten bizitza ta arnasa erabat menderatzen badute, eletoralismoan erori dela esan ohi da. Ta zenbait partidu komunista indartsuei hori gertatu zaie. Hori edo antzeko zerbait.

Eletoralismoa indartsu bada partidu batean, honek, koiunturaren politika egiteko joera izango du. Koiunturaren politika, hau da, epe motzeko politika. Ta orduan diborzio bat eguneratuko da esaten eta egiten denaren artean. Hitzez erreboluziogilea, egitez erreformazalea. Azken xedea bezala erreboluzioa egongo da, baina botuak irabaztea derrigorrezkoa denez gero, gizon normalak eta patxarosuak bezala azaltzeko gogoia izango da.

Hala ere, horrelako joerak, asmoak eta, askotan, desirkunde ilunak, indartsuak baldin badira ere, ez dut uste esan daitekeanik erreboluziogintza utzi dutenik komunista partiduak. Ezta gutxiago ere. Baina arriskua ezin daiteke uka eta errealdade honek hala moduzko giro desegoki bat sortuarazten du. Horregatik nion

berritsuketa, oso zaila delako berritsuketazko erreboluziogintza batetik ihes egitea.

Ta hortarako beste zerbaít aitatu behar da. Gaur egunean era batera edo bestera sozialista diren estaduak Herri atzeratuetan finkatuak eta haziak dira. Ez dago, ordea, adibiderik, ejenplurik, gizarte aurreratu ta industriatu bat sozialista bihurtutakorik. Sozialismoa aurreratutako Herri hauetan jasotzeko asmoak eta burrukak planteatzerakoan, atzeratutako Herri horietan finkatutako sozialismoa jartzen zen bide ta xede bezala. Ta hori, desegokitasun handi bat da, argi denez. Gehiago, gaur, Herri bakoitzak sozialismoa jasotzeko bere bide egokia bilatu behar duela esaten denean.

Zoritxarrez, ordea, apenas hasi diren sozialista pentsalariek aurreratutako gizarteetan sozialismoa nolakoa izan daitekean pentsatzen.

Ezkertiar berriek erreboluzioa posible dela diote, ta derrigorrezkoa gizarte gizontiar batentzat. Elezioak eta parlamentarismoa erlatibuak direla sinesten du ta medio bezala besterik ez direla hartu behar hartzezkerotan. Gizarte hauetako sozialismo berezi batean pentsatu behar dela.

NOLABAITEKO HARREMANAK

Ta komunistekin, zer? Ez bai dago ukatzerik, eta ezkertiar berriak ez dute egiten, onerako edo txarrerako, langile klasearen eta komunismoaren burruka eta historia, neurri handi batean beti ez bada ere, bat eta berdintsu xamarra izan direla. Gaurkoz, Europa'ko zenbait Herrietan, partidu komunistak direla erreboluzioa egiteko ahalmenuak daudenak ezin daiteke ahaz. Baina, alde batetik konturatzen dira derrigorrezkoa dela komunistekin lan egitea, bestetik, ordea, hauek beste modu batekoak izatea

nahi litzake. Ta honengatik postura zail batean aurkitzen dira ezkertiar berriak. Komunistekin lan egin nahieran, hauek erabili beharrean aurkitzen dira, baina hauek aldatu nahieran, hauei lezioak ematen baleude bezala.

Bestetik, eta, batez ere, gainontzeko politikariak komunismoa gerla hotzaren garaian eta ondorenean bakardadean itxita zeukatenean, gutxi, ta bere iritzirako xeble xamarrak ziren ezkertiar berri horiekin kontatu behar zuten bakarrik ez zeudela agertzeko. Baina gehienetan, ahal bezain laister, sozialdemokrata partidu handiekin harremanetan sartu nahiago zuten. Ezkertiar berriak, berriz, zailtasun eta eragozpen handiagoa dute sozialdemokratekin hitzegiteko ta elkartzeko komunistekin baino.

Hala ere, ezkertiar berriak bere lana egin dute. Pentsatzen saiatu dira ta enseiu horren ondorenak azaltzen hasi dira. Era guztietara, dudarik ez dago, komunista eta ezkertiarren arteko harremanak nolabaitekoak direla.

Komunismoa irekitzen doa ta txinoen esanak, castrismoaren errealidadeak eta burokraziaren gehiegikeriak egonezin bat sortuarazten dute komunismoaren baitan. Ez dira, bada, ezkertiar berrien asmoak hain xebleak.

KLUB POLITIKOAK ETA EZKERTIAR BERRIAK

Frantzia'n, De Gaulle agintera igotzearekin, politikarientzat problema espezialak sortu ziren. Zenbait gazte, orduan, batez ere unibersitario ta tenikoek, partiduetatik kanpora hasi ziren lanean, politika pentsamentuaren alorrean gutxienez. Hortarako klub izeneko batzar batzuek eratu zituen: klub politikoak. Hauek lan egin dutenik ez dago ukatzerik, baina bi aurpegikoak dira klub politikoak. Batetik, politikaren berritze ta gaurkoratzeaz arduratzen dira, bestetik ordea, tenika usai gehiegi dute, ekletizis-

moa ere bai, ta politikan karrera egiteko, ta azkar, gogo gehiegi.

Horregatik, partiduetan sartzen ez diren bitartean edo osatzen ez duten bitartean, ezin daitezke, besterik gabe, definitu.

Ta ari dira zerbait berria sortzen. Nederland'en, esate baterako, azkeneko elezioetan "Demokraten 66" izeneko partidu berriak botu asko bereganatu zituen, baina bere baitan sozialismoaren eta berritasunaren haziak daramazkin ezker, bien arteko batasun benetako bat egiten ez duen bitartean bi posibilidade eramango ditu izkutatuta ta bi partidu diferenteen haziak, hauek hasieran, partidu berdinarenean egal diferenteak bezala azaltzen baldin badira ere.

EZKERTIARREN BATASUNA TA PARTIDU BERRIA

Askotan, ezkertiar berrien lanak ezker guztiaren batasuna egitera doaz. Zenbaitetan, ordea, sozialista komunisten arteko batasuna egiteko, partidu hauen barrutik hortarako lan egitea ezinezkoa dutelako, elkartzera behartuak aurkitzen dira, hitz gutxitan esateko, partidu berri bat sortzera.

Ba da hontan hala moduzko kontradizio bat: lehengo partiduak desagiteko edo eraberritzeko berri bat sortu beharrean aurkitzea. Partidu hauek, ordea, erabat espezialak dira. Ez dira partidu handi batzuek, apenas duten historiarik, ez dira elezioaz gehiegi arduratzen eta, batez ere politikagintzan, garbitasun handi baten kezka dute; ba dute batez ere pentsalarien partidua dela adierazten duen kutsu bat. Ez dute uste partidu hauek proletariutzaren banguardia izan behar dutenik, langileen morrontzan egin behar dutela baizik. Horregatik, beste ezertan baino gehiago "sustraiko batasun" bat sortzen saiatzen dira. Partiduen arteko batasuna baino gehiago bilatuko dute langileen arteko, partiduen agintetik kanpora.

Horiek kontuan hartu gabe egiten diren kritikak ez dute ezer asko balio. Pentsalarien partidua dela esan ohi da desprezioarekin, ta hori ahalezinaren seinalea balitz bezala. Hontan ikusten da, ordea, partidu baten eta klub politikoaren artean dagoen diferentzia. Lehendabizikoak pentsatzea ta egitea bat egiten dute, horregatik dira partidu; bigarrengoak, berriz, batez ere asmatzera dedikatzen dira.

Edozein partidu ta politikagileren egiteak xede bezala agintera iristea du. Ta horrela da. Baina ezkertiar berriek diotena hau da, zertarako? Zer egiteko?

Ba dakit honelako gizonak ez diruditela agintera iristeko medioak jartzen dituztenik. Benetako ezkertiar batek gobernua bereganatzeko okasioak oso gutxi izaten dira, gutxienean, hori, burua ukatu gabe egin nahi baldin badu. Okasio horietarako erne egon behar dela diote, izan ere izan dira historian zenbait erreboluzio gertatu ez direnak erreboluziogileak hortarako prest egon ez direlako.